

організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого. Окрім того, ст.110 КПК України передбачає рішення слідчого у формі постанови. Враховуючи те, що слідчий є посадовою особою, в обов'язки якої входить розслідування кримінального правопорушення та визначено, що одним із завдань органів досудового розслідування є виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення [3]. Відсутній і механізм реалізації виконання слідчим цього завдання, як спосіб реагування на виявлені ним причини та умови, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення. Слід наголосити, що вся діяльність слідчого та процесуальні акти, у яких вона відображається, мають запобіжне значення. В той же час Наказом МВС України від 06.07.2017 року № 570 затверджено «Положення про органи досудового розслідування Національної поліції України», де одним із завдань згідно п.5 слідчого є виявлення причин і умов, які сприяють учиненню кримінальних правопорушень, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення. На наш погляд, процесуальним актом, в якому відображалася б запобіжна діяльність слідчого щодо усунення причин та умов вчинення кримінального правопорушення було б винесення відповідного подання. **Подання** – це процесуальний акт, де міститься рішення слідчого у кримінальному провадженні з виявлення і вжиття заходів щодо усунення причин та умов, які сприяли вчиненню кримінального правопорушення. З цього приводу слушну пропозицію висловили О. Баганець та Л. Омельчук щодо внесення до чинного КПК України доповнення про внесення подання на розгляд державних органів та посадових осіб [4,с.86; 5, с.45-46], що ми підтримуємо.

Втім, підняті питання не є остаточними і підлягають окремому дослідженню або науковому вивченню.

Список бібліографічних посилань: 1. Кримінально-процесуальний кодекс України : закон України від 28.12.1960 № 1001-05 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05> (дата звернення: 10.10.2018). Втратив чинність. 2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 10.10.2018). 3. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : наказ МВС України від 06.07.2017 №570 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17> (дата звернення: 10.10.2018). 4. Баганець О. Доказування причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення. *Юридична Україна*. 2013. № 8. С. 83–87. 5. Омельчук Л. В. Следственная профилактика преступлений, связанных с ненадлежащим исполнением профессиональных обязанностей медицинскими работниками по Уголовному кодексу Украины. *Экономика и право Казахстана*. 2012. № 23. С. 42–47.

Одержано 12.10.2018

УДК 343.985:343.71

Аліна Олександрівна БАЛЮРА,

курсант 4 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ГРАБЕЖІВ І РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ

У сучасному світі власність виступає матеріальним фундаментом і є засобом задоволення матеріальних і духовних потреб людства, а тому потребує надійного захисту від злочинних посягань. Саме тому в ст. 3 Конституції України вказано, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю[1]. Розбійні напади та грабежі є найбільш небезпечними злочинами, за

допомогою яких злочинці посягають не тільки на життя та здоров'я людини, але й на матеріальні цінності.

Розслідування даних злочинів залежить від обставин, які були на момент їх скоєння, а саме: місце злочину, предмет посягання, спосіб заволодіння майном, або грошовими коштами, наявність злочинної групи, особливості характеристики злочину. Також при цьому важливе місце займає спосіб заволодіння майном або грошовими коштами, який характеризується насамперед тим, що злочинці при скоєнні цих злочинів завдають тяжких тілесних ушкоджень або ж доходять до вбивства своєї жертви. Особливо це виявляється при скоєнні злочинів з метою заволодіння грошовими коштами (наприклад, напад на інкасаторів, касирів та ін.). Ці злочини також характеризуються тим, що злочинці швидко зникають з місця вчинення злочину, при цьому використовуючи який-небудь транспортний засіб.

Останнім часом поширеними стали крадіжки та грабежі поблизу продуктових магазинів. В таких випадках важливим є свідчення потерпілої особи та свідків події. Збирання доказів, які характеризують скоєння цих злочинів, у багатьох випадках залежить від знання обставин, що підлягають доказуванню.

До числа обставин, що підлягають доказуванню можна віднести: місце, час, умови скоєння злочину, спосіб, тобто способи насилля, які використовував злочинець, та технічні засоби, що він використовував. Дана інформація може вказувати на характерні особливості злочинця, його спеціальність, можливе місце праці та ін. Існування такої інформації має важливе значення для розшуку злочинця.

Для встановлення цих даних необхідно визначити:

- де, коли і у кого були придбані вогнепальна зброя або інші знаряддя та інструменти злочину;
- де, коли, скільки разів і з якою метою була використана вогнепальна зброя та наслідки її використання;
- кількість технічних або інших засобів, що були використані для скоєння злочину;
- номер, марка та вид автотранспортних та інших технічних засобів, якщо вони були використані в процесі злочину[3,с. 256].

Всі ці особливості мають велике значення для розслідування в досудовому порядку і в подальшому для судового розгляду справ про грабежі та розбійні напади.

Таким чином, ст. 186 КК України передбачає кримінальну відповідальність за грабіж – це відкрите викрадення чужого майна, поєднаний з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого або з погрозою застосування такого насильства, або вчинений повторно, або за попередньою змовою групою осіб, поєднаний з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище, або що завдав значної шкоди потерпілому, вчинений у великих або особливо великих розмірах, або організованою групою [2].

Поняття «розбій» закріплено в ст. 187 КК України, де під ним розуміється напад з метою заволодіння чужим майном, поєднаний з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу або з погрозою застосування такого насильства[2].

Важливою умовою боротьби зі злочинністю даної категорії є проведення ефективних профілактичних дій, основною вимогою яких є повне та ефективне виявлення умов і причин, що сприяли вчиненню злочину.

Отже, встановлення умов та причин здійснення грабежів та розбійних нападів є однією зі складових частин процесу розслідування. Більшість цих обставин можна встановити при допиті потерпілого та свідків, при огляді місця події, допиті обвинувачених та інших дій. Деякі працівники органів досудового розслідування недооцінюють значення цих слідчих дій, що спричиняє в подальшому до неповноти досудового розслідування та неналежного збору інформації щодо скоєних злочинів. Для успішного розслідування розбійних нападів та грабежів слідчому необхідно використовувати всі можливості одержання необхідної інформації, її обробку та реалізацію з урахуванням норм діючого законодавства та особливостей, передбачених як криміналістикою, так і іншими точними юридичними науками.

Список бібліографічних посилань: 1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/>

show/254к/96-вр (дата звернення: 15.10.2018). 2. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. 3. Владимиров В. А., Холостов В. И. Ответственность за грабеж и личность грабителя. М., 1976. 256 с.

Одержано: 16.10.2018

УДК 343.13(477)

Олексій Георгійович БАРБАШОВ,

курсант 3 курсу факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8790-0997>

Науковий керівник:

Тетяна Григорівна Фоміна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ЗАСТАВИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕНІ

Однією з основ розвитку та існування правової, демократичної держави, безумовно, є вдосконалення чинного законодавства, запровадження нових ідеологій та стратегій розвитку сучасної країни. Наша держава постійно діє у цьому напрямку, вдосконалює положення щодо дотримання прав і свобод людини у найскладнішій, на нашу думку, галузі права – кримінальному процесуальному праві. Під час здійснення кримінального провадження виникає багато проблемних питань, одним із яких є питання затримання особи та застосування щодо неї запобіжних заходів.

У різних країнах світу є норми права, згідно яких особа може бути звільнена за певних умов з-під варті. Україна не є виключенням. Особа може бути звільнена з-під варті на підставі ч. 3 ст. 183 КПК України у разі внесення застави, що, на наш погляд, має як позитивне значення у вигляді дотримання прав і свобод особи так і негативне значення, оскільки не виключається можливість цієї особи вчинити злочин повторно. Отже, особливого значення набуває вивчення питання щодо застосування застави, як одного із видів запобіжних заходів.

У ч. 5 ст. 182 КПК України визначено розмір застави залежно від тяжкості вчиненого кримінального правопорушення в межах від 1 до 300 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Разом з тим, законодавець не обмежив суд у праві вийти за ці межі. Якщо застава, у зазначених межах не здатна забезпечити виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, то слідчий суддя, суд може призначити заставу, яка перевищує максимальну межу. З цього приводу Ю.В. Лисюк слушно зауважив, що законодавець при визначенні меж застави зовсім не регулює механізм визначення та призначення розмірів застави саме у виняткових випадках, більше того, не розшифровує критерії визначення виняткових випадків, що більше зводиться до формального підходу та суб'єктивності прийняття рішення слідчим суддею, судом [1, с. 218].

При вирішенні розміру, зазвичай щоб обґрунтувати «захмарні» розміри застави підозрюваному або обвинуваченому окремі судді посилаються на рішення ЄСПЛ. У рішенні по справі «Мангурас проти Іспанії» від 08.01.2009 р. суд встановив, що Мангурас, капітан судна, що спричинив забруднення морського середовища, був звільнений іспанським судом під заставу в розмірі 3 млн. євро. Звертаючись до ЄСПЛ, заявник зазначив, що розмір застав не був пропорційним його можливостям і не врахував його соціальне становище. ЄСПЛ визнав, що розмір застави був великим, проте, з урахуванням захищеного законного інтересу, тяжкості злочину і катастрофічних наслідків, які відбулися внаслідок забруднення морського середовища, а також професійного оточення заявника, яке не мало можливості